

13. Apr. 1844

FACTS

Date:

13. Apr. 1844

Page number:

Dagbog B, side 87-91

TRANSCRIPTION

13 April

Jeg tvivler ikke paa, at det jo har været min Hensigt igaar her at give nogle høist interessante Bemærkninger om Middelalderens Forhold til Nutiden; men idag kan jeg ikke finde dem igjen. En Ting jeg havde Lyst at skrive om, men som endnu langt overstiger min Evne, er: Kunstens nationale Betydning, Noget jeg har grundet paa saalænge jeg har ført en Pensel, og som det glæder mig at see, at Mænd som Høyen dog ikke anseer som reent Hjernespind, idet han i et Foredrag i Scandinavisk Selskab¹ udviklede sine Ideer derover. Dette skete vel med et Overblik, jeg langt fra er i Besiddelse af, og jeg vilde kun indskrænke mig til at bemærke de svage Yttringer, jeg have [overstreget: erfaret] seet gjøre sig gjældende. Dette kunde jeg maaskee bedst ved at knytte mine Bemærkninger til enkelte Kunstnere, •88• og i svage Antydninger give mine egne Drømme. Hvad de Ældre angaaer, til hvilke jeg i denne Henseende knytter meget Haab, da gjør det mig ondt at see, hvor stærkt og uudsletteligt Indtryk Italien har gjort paa dem; f Ex: Sonne,² der i sine reent nationale Fremstillinger dog ikke kan blive italienske Ansigtstræk og Costumer qvit. De vende tilbage med Kjærlighed til Fødelandet, men lukke Øinene til for "den graae Farve" – "den kolde Luft" o s v. De have smagt et italienske Solskin og nu kan en af vore skønne Sommerdage ikke længer tilfredsstille dem. Det er tungt, thi de maa elske selv vort ustadige Klima, der dog byder mangan deilig Dag og selv i sin [overstreget: kolde] Kulde og Raahed er eiendommelig; dette maa sees ikke som en Mangel, men som det Givne, Kunstneren skal behandle smukt. Jeg tør ikke indlade mig paa Skabelsen af et nordisk Historie- og Mythe-Maleri, der skal brydes en heel ny Bane, og de første Forkæmpere maa vel falde, men falde da med Ære – derimod Landskabet og Folke- Dyre-Livet, som ligger aabent for mit Øie, synes jeg bedre at turde have en Mening om. –

•89•

Skovgaard.³

Siden Frølichs⁴ Bortreise for halvfjerde Aar siden var Skovgaard min nærmeste Omgangsven, og han har som Kunstner havt stor Indflydelse paa mig, der i høi Grad har Agtelse for hans Mening om mange Ting. Hans Gemyt er stille og dybt, alvorligt og indesluttet; kun for sine Venner udtale han sig frit og uforbeholdent, men da viser det sig, at han, ligesom jeg selv, er ganske Følelsesmenneske; Forstanden er underordnet hans stærke, varme Følelse for alt Stort og Skjønt, og han savner den Klarhed i sit eget Væsen, der skærper Dømme-Kraften. Han optager Andres Meninger tit, gjør dem til sine egne og forsvarer dem støttet til dem, der for ham er Autoriteter uden altid klart for sig selv og Andre at kunne godtgjøre sin Menings Rigtighed. Saaledes ledes han ogsaa som Maler af reen, kunstnerisk Takt, som om, han altid levede i en smuk Drøm, og jeg har endog troet i hans Øie at see Udtrykket [overstreget: af] heraf, idet der

er noget Taaget, ligesom et Slør for hans Blik, Noget jeg oftere har lagt Mærke til. Hvad Skovgaard bedst fremstiller og ret med Kjærlighed har levet sig ind i er Plantelivet, ligefra det store Træ indtil den lille fine Græsplante. Iblandt hans •90• Arbejder paa denne Udstilling (1844) udmærker især hans Landskab ved Gurræsø⁵ sig. Det er stille mildt Graaveir, Søen er blank og det klarer nede til i Luften. Sivene er fortreffelige saavel i Masserne som de enkelte forreste, og i de forskellige Træsarter har han med mere Fiinhed end sædvanlig vidst at sondre de grønne Farver, som tidligere undertiden i hans Billeder have været temmelig skjærende zinoberggrønne. Naar jeg skulde indvende Noget mod dette Stykke, da blev det, hvad der oftere har stødt mig hos ham: en Mangel paa Simpelhed i Forgrunden, hvor han samler for mange smaae Gjenstande. Dette Maleri er saa smukt i Tonen, saa dygtigt i Udførelsen af hver enkelt Gjenstand, at det hører til de smukkeste Landskaber, jeg har seet malet her. Han har tillige udstillet 3 smaae Landskaber forestillende aabne, frie Partier i stærkt Solskin; men dette er for Skovgaard en ganske ny Retning, som jeg troer ikke saa ganske passende for ham. Dog er det lille Stykke: Havemølle ved Slangerup⁶ et allerkjæreste lille Billede; [overstreget: Linierne i det] Formerne i Jordsmonnet saa kjærligt seete og smukt gjengivet og Græsset med de mange Blomster deiligt malet. I de to andre: Strandpartier paa Nordkysten af Sjælland⁷ finder jeg mere at anke imod, endskjøndt de begge indeholde meget deiligt Træk og ere ægte •91• nationale Fremstillinger. Jeg har vanskeligt ved at betragte dem som Andet end Studier, de ville ikke samle sig for mig til hele Malerier; jeg savne Totalvirkning i Lyset og finder dem meget tomme. Tillige er der i Tegningen ikke altid den Fiinhed, jeg turde ønske i saadanne Sager. Desforuden har han et Portrait af Doctor Krebs,⁸ der som alle Skovgaards Portraitter har en kjæk Opfatning og er malet med en Djærvhed, der tit har mindet mig om Carl van Mandern, om han ind imellem bliver lidt raa – I Skovnaturen er han hjemme, sand og naturlig giver han vore Skoves Karakter og jeg veed ingen af vore Malere som heri kan maale sig med ham; det skulde være Buntzen,⁹ men han gaaer for meget i Detail og bliver smaalig.

¹ Lundbye var ikke til stede ved Høyens foredrag, der fandt sted lørdag 23. marts 1844. Det gennemgående tema for foredraget og mødet var en hyldest til Thorvaldsen – der døde dagen efter. Lundbye må have læst det grundige referat, som blev bragt i Fædrelandet, 25. marts 1844.

² Maleren Jørgen Sonne (1801-1890).

³ Malerkammeraten P.C. Skovgaard (1817-1875).

⁴ Malerkammeraten Lorenz Frølich (1820-1908).

⁵ Statens Museum for Kunst, KMS1472.

⁶ Privateje.

⁷ Statens Museum for Kunst, KMS448; det andet i privateje.

⁸ Ejer ukendt.

⁹ Landskabsmaler Heinrich Buntzen (1803-1892).

12 April

Jeg har læst Jørgens Oversættelse af Benvenuto Cellini
og læser om Vasari. - Det er interessant at se disse
ufærdige Skildringer af Folk, der selv var Kunstnere,
og lægger Mærke til, hvor nær vi dog i Tankgang
staa hin og hense. Det er de samme Svagheder,
de samme Fælelses og den Glands, hvori jeg tidligere
har set Middelalderen, forsvunden vel for en Del,
men jeg faar Menneskenes stedse

13 April

Jeg tviler ikke paa, at det jo har været min Alene-
igaa her at give nogle høit interesse vækkende Bemærk-
ninger om Middelalderens Forhold til Kunsten; men idag
kan jeg ikke finde dem i mig. En Ting jeg maade ligst
at skrive om, men som endnu langt overstiger min
Evne, er: Kunstens rationelle Betjening, Nægt jeg
har glemmet paa jaeldange jeg har firt en Pensel, og
som det glæder mig at see, at Mand som fløjler dog
ikke anseer som rent Algenespind, idet han i et For-
søg i Scandinavisk Selskab indvikler sine Tæer
derover. Dette skete vel med et Overblik, jeg langt
fra er i Besiddelse af, og jeg vilde kun indskrænke
mig til at bemærke de store Opføringer, jeg har oftest
set give sig gjældende. Dette kunde jeg maake bedst ved
at knytte mine Bemærkninger til en helte Kunstner,

og i svage Antydningene give mine egne Drømme.
Alsd de Alde engene, til hvilke jeg i denne Men-
scende klyfter meget Plads, de gjør det mig endt at see,
hvor stærkt og stundem end stotteligt Andtryk Italien
har gjort paa dem; p. G. Somer, der i sine recent mi-
nimaler Fremstillinger dog ikke kan blive italienske
Ansigtstræk og Costumer gæit. De vende tilbage
med Kjærlighed til Fædelandet, men kikke Pinauro
til for "den graa Farve" - "den kold Luft" o. s. v.
De have sørgt et italiensk Solskin og vi kan en
af vore skønne Sommerdage ikke længer tilfreds
stille dem. Det er tungt, vi de maa elske selv rost
ustabige Klimate, der dog byder mangen deilig Dag
og selv i sin kold Kilde og Rashed en eien dommelig
søt man sees ikke som en Mangel, men som det
gjerne Kunstnerens skal behandle smukt. Jeg tør
ikke indlade mig paa Skabelsen af et nordisk
Historie- og Myths-Maleri, der skal brydes en
heil ny Bane, og de første Forklaringer maa
vel falde, men falde de med Alde - Livet
Landskabet og Folke-Dyde-Livet, som ligger
aaabent for mit Øie, synes jeg heder at tænke have
en Mening om. —

Skougard.

89.

Siden Frølich's Portræt af Heloppe, der siden har
Skougard sin nærmeste Omgangs ven, og han har
som Kunstner haft stor Indflydelse paa mig, da
i høj Grad har Optagelse for hans Mening om mange
Ting. Hans Gemint er stille og dægt, almindeligt
og indsluttet; kun for sine Venner indtaler han
sig frit og ubehjælpet, men da vi ser det sig,
at han, ligesom jeg selv, er ganske Fæleles menneske;
Forstand er en underindret hans stærke, varme Fæ-
lelse for alt Stort og Højt, og han samler sin
Klarhed i sit eget Væsen, der skærper sinne
Krafter. Han optager Andes Meninger til, gjør
dem til sine egne og forsvarer dem stædt til dem,
for for ham er Autoriteter inden altid klart for sig
selv og Anden at kenne godtgjøre sin Menings
Rigtighed. Lædesledes han ogsaa som Maler
af ren, kunstnerisk Takt, som om, han altid
levede i en smuk Drøm, og jeg har endog troet
i hans Dø at se Utrøghed af heraf, idet der er
meget Tægt, ligesom et Stof for hans Blik, Noget
høfter har lagt Mærke til. Med Skougard
høst fremstiller og set med Kjærlighed har læst
sig ind i en Plante livet, ligesom det i den Træ
indtil den lille fine Græsplante. Holandts hans

Arbejdet paa denne Udstilling (1844) indmærker
især hans Landskab og Jernsø' og. Det er stik-
rent det gamle, som er blødt og det klare røde
til i Løften. Løven er fortrøffelige saavel: Masserne
som de enkelte færdige, og i de forskjellige Tøserter,
har han med mere Finesse end ulykkelig er det at
sætte de gamle af Farver, som tidligere indstillede
i hans Billeder har været temmelig skjærende
grøne her grønne. Naar jeg i Kilde indvandt Nøget end
dette Stykke, der blev det, hvad der efter mere stød-
ning hos ham: en Mangel paa Sæmpelhed: Forgræn-
sen, hvor man samler for mange smaa Gjenstande.
Dette Maleri er saa smukt i Toner, saa dybt
i Udfelelsen af mere enkelt Gjenstand, at det bliver
det de smukkeste Landskaber, og har set andet her.
Man har tillige indstillet 3 smaa Landskaber
forestillende aaben, frie Partier i stærkt Sol skin,
men dette er for Skovgaard en ganske rigtig Næring,
som jeg tror: Vi saa ganske passende for ham. Jeg
er det lille Stykke: Havenside med Slangerup og
allerkjæreste Lille Billede; ~~Landskabet~~ det Formere
i Jorden mennesk saa dybt set, og smukt yngsels-
og Presset med de smaa Blomster dækket med.
I de to andre. Stænd partier paa Nord og Sør af
Lolland findes jeg mere at anke i med, end de ligner
de begge indholds mangt dækket Træk og ere også

91
nationale Faaestellinger. Jy har vanskeligt ved
at betragte dem som Kunst end Studier, de ville
ikke samle sig for mig til hele Malerier; jy samer.
Totalerindring: Ligeet og finder dem meget tomme.
Tillige er der: Tegningene ikke altid den Fin-
hed, jy kunde ønske i saadanne Sager. Der findes
har haaret Portrait af Doctor Krebs, der som alle
Theogaards Portraetter har en kjedelig Opfatning og er
mælt med en Sjælsked, der tot her mindet mig om
Carl van Mandern, om han end imidlertid bliver
bort naar. I Theoretikere er han hjemme, sand
og naturligt giver han sine Skove Skæbatter og
jy ved ingen af sine Malere som heri han
maale sig med ham; det studee over Bæstene, men
han gaar for meget i Detail og bliver smaat. 14 Apr.
Lige fra Theogaards tidligste Aker der har der været et
Alvor og en Dygtighed i hans og Spor af hans vore
Kjendskab til Naturen; de vare det meget haardt, men
et alvorligt Øie kunde ikke andet end glæde sig ved at
see en saadan Skov ved Vintertid f. Ex, hvor Bæstene
er lagt med Hø og Bøge bærerne staa med det røde
Løv; hvor nydeligt i alle kan ikke Begjærerne og andre
Smærgle hen med et Par Strøg. Tidligt havde han
et set sig ind i de forskjellige Træers ensdommelige For-
grening og gjenge (som ikke med Bæsternes Dygtighed,
saa dog med langt mindre fæltig Anstrengelse, saa
Bæstene blev ikke næst til dem at nyde: Eger, Bøge
Birken osv, men kunde glæde sig ved den hele Skov.